

Røyken kommune

Grønn, nær og levende

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
Akersgt. 59, p.b. 8035 dep.

0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

Dato

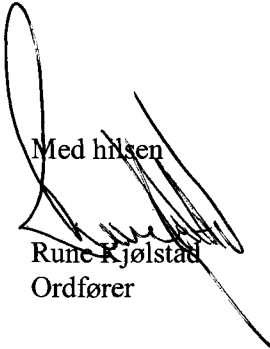
12/4542-6

12.11.2012

Høring - Forslag til lovendring for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep

Formannskapet i Røyken behandlet høring om *Forslag til lovendring for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep*, og oversender vedlagte høringsutalelse.

Med hilsen

Rune Kjølstad
Ordfører

Helga Tharaldsen
Kommunalsjef oppvekst og utdanning

Røyken kommune

Grønn, nær og levende

Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Deres ref.
12/6734

Vår ref.
12/4542-7

Dato
12.11.2012

Høringsutalelse - Forslag til lovendring for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep

Røyken kommune ser behovet for å sikre barn bedre beskyttelse mot vold i hjemmet.

Departementets forslag om at en foreldre etter egen vurdering skal kunne holde barnet unna den andre foreldre vil imidlertid føre til en rekke andre potensielle konflikter rundt barn og unge med skilte foreldre. Det er ikke akseptabelt at man i arbeidet med å hjelpe en gruppe utsatte barn skaper nye potensielle problemer for store grupper andre barn.

Videre vil dette forslaget i praksis kun hjelpe barn der det er samværsforeldre som utøver fysisk eller psykisk vold, og ikke situasjoner der det er hovedforsørger som utøver volden.

Det er ikke akseptabelt å tilsidesette viktige grunnprinsipper i den norske rettsstaten, slik det fremkommer i departementets forslag.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har sendt ut på høring endringer i Barneloven, i den hensikt å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep. Dette er et ledd i å styrke rettssikkerheten til barn og unge i Norge. En tilsvarende endring søkes i forhold til barnevernloven, der det ved siden av samhandling mellom stat og kommune på barnevernområdet er fokus på barns rettigheter og rettssikkerhet gjennom barnevernet.

Mange av endringene er motivert av den internasjonale lovgivningen på området, først og fremst FN-konvensjonen 20. november 1989 om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen), som er ratifisert av Norge og dermed gjelder som norsk rett. Det samme gjelder Den europeiske menneskerettighetskonvensjon av 4. november 1950.

Barnekonvensjonens artikkel 19 sier at barn har rett til forsvarlige oppvekstkår og at myndighetene har en plikt til å treffe alle mulige tiltak for å beskytte barn mot fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnytting, herunder seksuelt misbruk.

Høringen er delt inn i 10 kapitler:

1. Innledning
2. Bostedsforelders rett til å beskytte barnet mot vold og overgrep
3. Barneverntjenestens rolle ved mistanke om vold og andre overgrep under samvær
4. Tap av samværsrett og/eller foreldreansvar som sivilt krav i straffesak
5. Barns deltakelse
6. Opplysnings- og meldeplikt for dommere
7. Saksbehandlingen i barnelovssaker for domstolene - saker med volds- og overgrepssproblematikk
8. Økonomiske og administrative konsekvenser
9. Likestillingsmessige konsekvenser av forslagene
10. Forslag til lovendringer

Rådmannen ser punkt 2., bostedsforelders rett til å beskytte barnet mot vold og overgrep, som viktigste punkt å reflektere rundt, og legger mest vekt på dette punkt både i prosess og konklusjon.

Røyken kommunes kommentarer til kapitler til høringsdokumentet

1) Høringsdokumentets innledning:

Det er et overordnet mål å beskytte barn mot vold og overgrep i nære relasjoner. Samværsretten står sterkt, men det skal ikke fastsettes samvær som ikke er til barnets beste. Barnet har en rett til ikke å bli utsatt for vold eller på annet vis bli behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsen blir utsatt for fare. I Barneloven ble det i 2006 presisert at barnet skal beskyttes mot vold og overgrep.

Det er faglige utfordringer rundt problematikken vold og overgrep mot barn. Ulike regelverk og overlappende ansvarsområder for offentlige instanser kan oppleves som vanskelig for mange. Barnevernet har ofte en noe tilbaketrukket rolle i tilfeller der mor og far er uenige om bosted og samvær, da slike saker ofte ses på som foreldrekonfliktsaker, som etter barneloven behandles av domstolene. Barnevernet har ansvar for å vurdere om foreldrene gir barnet nødvendig omsorg, og setter om nødvendig tiltak i gang for å sikre god omsorg, etter Barnevernloven.

Departementet konsentrerer seg om situasjonen der en samværsforelder mistenkes, siktes eller dømmes for vold eller overgrep, fordi disse tilfellene viser seg å by på særlige utfordringer i praksis. Der vilkårene for akuttvedtak eller omsorgsovertakelse etter barnevernloven ikke er oppfylt, kan man etter gjeldende rett risikere at et barn fortsetter å ha samvær med en forelder

som mistenkes, siktes eller dømmes for vold og overgrep, uten at spørsmålet om dette er til barnets beste prøves for domstolen.

Røyken kommunes kommentar:

Lovendringene tuftes på barns rett til beskyttelse og rett til forsvarlige oppvekstvilkår, som forankret og beskrevet blant annet i FNs Barnekonvensjon av 1989, artikkel 19. Barn skal beskyttes mot vold og overgrep i nære relasjoner, fra biologiske foreldre.

Problematikken vold og overgrep mot barn er svært viktig å ta på alvor. Ansvarsområdene mellom for eksempel barnevern og barnelov er overlappende og kan oppleves utfordrende. Det biologiske prinsipp står sterkt i Norge. Barnevernet kommer ofte inn (for) sent. Debutalderen i barnevernet er åtte år. I altfor mange tilfeller griper samfunnet inn for sent.

I den forbindelse er det også viktig å anføre at Røyken kommune skal jobbe aktivt og flerfaglig gjennom Røykenmodellen for at førstelinje hjelpeapparatet skal rustes opp i kommunen. Tidlig innsats og rett hjelp til rett tid. Ikke måtte stille seg på lange ventelister for å få hjelp fra spesialisthjelpetjenesten.

2) Bostedsforelders rett til å beskytte barnet mot vold og overgrep:

I 2006 trådte det i kraft endringer i barneloven som har som formål å sikre barn bedre beskyttelse i saker med volds- og overgrepsproblematikk. Det går nå fram av barnelovens § 43 første ledd, tredje punktum at retten må avgjøre at det ikke skal være samvær dersom samvær ikke er til barnets beste.

I sitt endringsforslag til barneloven mener departementet at bostedsforelderen kan og skal nekte samvær der han eller hun reelt frykter for at barnet utsettes for vold eller overgrep fra samværsforelderen. I dag er det opp til rettssystemet å vurdere om den skal treffe en foreløpig avgjørelse i den enkelte sak, etter begjæring fra en av partene.

En foreldres rett til samvær er regulert i barnelovens § 43. Barnevernets virkemidler er begrenset i tilfeller med mistanke om vold og overgrep under samvær. Det er derfor viktig for departementet at bostedsforeldre er trygge på at samvær kan nektes i tilfeller med reell risiko for vold og overgrep. Departementet merker seg at retten i enkelte saker legger betydelig vekt på at straffesaker henlegges når de drøfter påstander om hvorvidt vold eller overgrep har funnet sted. Slike saker er ofte vanskelig å bevise. Mange anmeldelser blir henlagt ”etter bevisets stilling”.

For å tydeliggjøre at en bostedsforelder har rett til å nekte å inngå avtale om samvær der dette ikke er til barnets beste, foreslår departementet endringer i barneloven § 43, første ledd og andre ledd andre punktum. Videre foreslår departementet å føye til et nytt siste punktum i barnelovens § 43 femte ledd for å tydeliggjøre at reell frykt eller risiko for vold eller overgrep mot barnet må anses å utgjøre en god og legitim grunn til å nekte avtalt eller fastsatt samvær. Jf. Høringsforslaget kapittel 10, side 69.

§ 43 lyder nå som følger. Ny foreslått tekst i kursiv:

Den av foreldra som barnet ikkje bur saman med, har rett til samvær med barnet om ikkje anna er avtala eller fastsett. Omfanget av samværsretten bør avtalast nærare. *Den som barnet bur fast saman med skal nekte samvær dersom det er naudsynt for å hindre at barnet vert utsett for vold eller på anna vis vert handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsett for skade eller fare.* Dersom samvær ikkje er til beste for barnet, må retten avgjere at det ikkje skal være samvær.

Røyken kommunes kommentar:

Det er bra at departementet kommer med tiltak for å styrke barns rettssikkerhet generelt, og mot vold og overgrep spesielt, både gjennom barnevernlov og barnelov. Denne konkrete lovendringen i barneloven skal sikre at ingen barn blir tvunget til samvær med voldelige foreldre. Bostedsforeldre gis rett til å nekte samværforelder samvær hvis det er "reell frykt" for at barnet kan utsettes for overgrep. Hva som er reelt og hva som er frykt er det opp til bostedsforelder å avgjøre. Dette er bekymringsfullt. Høyt konfliktnivå er ikke sjelden i barnefordelingsaker. Dette gir grobunn for falske anklager mot samværsforelder og kan brukes i maktkamp foreldre imellom. Dette gavner ikke barna og er definitivt ikke til barns beste.

3) Barneverntjenestens rolle ved mistanke om vold og andre overgrep undersamvær.

Hvis barneverntjenesten mener det er behov for å sette inn hjelpetiltak i samværshjemmet, jf. Barnevernlovens § 4-4, forutsetter dette samtykke fra begge foreldrene. En bekymringsmelding for barn hos samværsforelder må behandles i barnevernsystemet som enhver annen melding, jf. Barnevernlovens § 4-2. Hvis det settes i gang undersøkelse etter § 4-3, må denne gjennomføres overfor begge foreldre og begge hjem. Barnevernet har ikke hjemmel til å endre en samværsordning eller stanse samvær, men barnevernet kan råde partene til å finne mer egnet ordning, eventuelt ved domstolens bistand.

Barnevernet kan imidlertid gripe inn i en akutt faresituasjon under samvær, jf. Barnevernlovens §4-6, midlertidig akuttvedtak. Adgangen til å fatte akuttvedtak gjelder begge hjemmene. Fylkesnemnda kan vedta at barneverntjenesten skal overta omsorgen for barn som utsettes for alvorlig omsorgssvikt etter nærmere regler i barnevernloven, § 4-12.

Barnevernets plikt til å gripe inn oppstår når foreldrene ikke evner å ivareta sitt ansvar for barna. Mange mener det er et paradoks at barneverntjenesten, som kan bruke tvang, ikke kan gripe inn og begrense samvær som er uheldig for barnet, med mindre barnet er i en akutt faresituasjon.

Hvis barneverntjenesten gis mulighet til å tre inn som partshjelper, vil dette styrke barneverntjenestens støttefunksjon for bostedsforelder, men dette reiser prinsipielle problemstillinger om barnevernets rolle. Barnevernets ansvar er alltid direkte knyttet til barnets situasjon. Departementet ser argumenter både for og mot at barnevernet gis mulighet til å opptre som partshjelper etter barneloven. Dette er komplekse spørsmål som fordrer bred utredning av forholdet mellom barnelov og barnevernlov.

Røyken kommunes vurdering:

Det er viktig og bra at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sender på høring flere endringsforslag til lovverket, i dette tilfellet barneloven og barnevernloven, med det formål å styrke barns rettssikkerhet. Endringen i barneloven skal sikre at ingen barn blir tvunget til samvær med voldelige foreldre.

Røyken kommune vil konsentrere sin høringsuttalelse om det forhold at bostedsforelder gis rett til å nekte samværsforelder samvær hvis det er "reell frykt" for at barnet kan utsettes for vold eller overgrep, fysisk eller psykisk. Forslaget til lovtekst er formulert slik:

Den som barnet bur fast saman med skal nekte samvær dersom det er naudsynt for å hindre at barnet vert utsett for vold eller på anna vis vert handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsett for skade eller fare.

Et av motivene bak endringsforslaget er at lang saksbehandling og hensynet til biologiske foreldres samværsrett kan gå på bekostning av rettssikkerheten til barna. I ytterste konsekvens tvinges barna til (fortsatt) skadelig samvær. Endringsforslaget innebærer at hensynet til barnet er overordnet hensynet til samværsforelder, som oftest far.

Det er bra at departementet kommer med tiltak for å styrke barns rettssikkerhet generelt, og mot vold og overgrep spesielt, både gjennom barnevernlov og barnelov.

Røyken kommune mener imidlertid at denne spesifikke lovendring potensielt vil ha en rekke uheldige sider som ikke er hensyntatt. Dette går dels på faren for betydelig økt konflikt i mange skilsmissepituasjoner og dels på grunnleggende rettsikkerhetsprinsipper.

Høyt konfliktnivå er ikke sjelden i barnefordelingsaker. Dette gir grobunn for falske anklager mot samværsforelder og kan brukes i maktkamp foreldre imellom. Med dette forslag blir bostedsforelder dommer, og kan tolke og egenrådig avgjøre situasjonen ut fra sitt virkelighetsbilde i en konfliktsituasjon. Når man i tillegg bruker en så upresis og vid formulering som "*anna vis vert handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsett for skade eller fare*" åpner man for en rekke potensielle konflikter. Hvor lett er det ikke for eksempel for en part å si at ett barns psykiske helse blir utsatt for fare ved en gitt form for barneoppdragelse. Dette åpner for stor grad av subjektivitet.

Domstolene blir satt til side. Det øker faren for at barna blir brukt i skilsmissekamper mellom mor og far, hvilket ikke gavner barna. Man må spørre seg om dette virkelig og reelt styrker barnas rettssikkerhet.

Problematikken vold og overgrep mot barn er svært viktig å ta på alvor. Ansvarsområdene mellom for eksempel barnevernlov og barnelov er overlappende og kan oppleves utfordrende. Det biologiske prinsipp står sterkt i Norge. Barnevernet kommer ofte inn (for) sent og debutalderen i barnevernet er i snitt åtte år. Det er et faktum at både barnevern og påtalemyndigheter ofte reagerer sent, men det er ingen automatikk i at dette konkrete endringsforslaget til barneloven fra

Røyken kommunes kommentar:

Kommunen tar punktet til orientering, og forutsetter en videre utredning fra departementets side for å samkjøre begge lovverk, både barnevernlov og barnelov, med det formål å styrke barns rettsvern og rettigheter.

5) Barns deltakelse

Departementet merker seg at barn under syv år i liten grad blir hørt. FNs Barnekonvensjon sier gjennom Barnekomiteen at artikkel 12 er uten aldersgrenser og fraråder statene å innføre aldersgrenser som kan fungere som barrierer for barns uttalerett. I den norske barneloven ble barnets ubetingede uttalerett senket fra 12 til syv år i 2003. Barn har rett til å uttale seg, men ingen plikt til dette. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Røyken kommunes kommentar:

Det er bra at Norge følger retningslinjene i konvensjonene i forhold til å la barna bli hørt, nå også før de er syv år gamle hvis situasjonen tilsier det. FNs barnekonvensjon setter ingen nedre aldersgrense for at barn skal høres i saker som omhandler dem selv.

9) Likestillingsmessige konsekvenser av forslagene

Departementet ser at disse forslagene til endring i barneloven medfører at en samværsforelder kan miste eller få begrensninger i samværet med sitt barn. Ved samlivsbrudd velger fortsatt de fleste foreldre at barnet skal ha fast bosted hos mor, selv om det ser ut til å være en økning i antall foreldre som velger delt bosted eller mye samvær. Dette innebærer at flere fedre enn mødre er samværsforeldre. Menn og kvinner vil bli berørt ulikt av endringsforslagene til barneloven.

Ved beslutninger om hvor barn skal bo skal det legges avgjørende vekt på hva som er best for barnet. I enkelte tilfeller er det ikke positivt for barn å ha kontakt med begge foreldrene.

Røyken kommunes kommentar:

Som en bieffekt av lovforslaget settes likestillingspolitikken potensielt tilbake. Fars rett til samvær har møysommelig vært bygd opp som en viktig del av likestillingspolitikken de siste tiårene. Dette settes nå tilbake flere steg. Mor (ut fra statistikk om at mor er hyppigste hovedomsorgsperson)) har rett til å nekte far samvær ved reell frykt om vold og overgrep, så vel fysiske som psykiske. Det problematiske er at mor alene tolker hva som er "reelt" og "frykt". Departementet påpeker selv at flere fedre enn mødre er samværsforeldre, og at menn og kvinner vil bli ulikt berørt av endringsforslagene til barneloven.

departementets side gavner barna. Antakelig står forslaget i fare for å forverre situasjonen for vell så mange barn som det vil hjelpe, samtidig som det rokker ved grunnprinsipper i rettsstaten.

Avslutningsvis vil vi peke på det eiendommelige i forslaget, nemlig at det kun er hovedforsørger som får denne retten med departementets forslag. Dersom det er hovedforsørger som utøver volden får altså barnet ikke noe bedre beskyttelse med departementets forslag.

Det tilrås derfor at departementet utreder videre dette sentrale punktet i høringen; behov for å beskytte barnet mot vold og overgrep, med sikte på å komme frem til et bedre forslag.

Man bør søke andre utganger enn selvtukt og selvjustis for å oppnå det viktige overordnede målet med å sikre barn mot vold og overgrep fra biologiske foreldre.

For å styrke "barnas beste", gi barna rett til beskyttelse, rett til utvikling og rett til deltakelse, som er det tre viktigste pilarene i Barnekonvensjonen av 1989 – konkret betyr det å komme tidlig inn og gi rett hjelp til rett tid, jobber Røyken kommune aktivt og flerfaglig gjennom Røykenmodellen for å ruste opp førstelinje- hjelpeapparatet i kommunen. Dette vil føre til betydelig kortere responstid fra det offentlige i en rekke saker. Første trinn i Røykenmodellen er opprettelsen av oppvekstteam, lavterskelbase og tiltaksbase.

Rune Kjølstad
Ordfører

Helga Thafaldsen
Kommunalsjef oppvekst og utdanning